

A KÖNYV SZERETETE

*A Diósgyőri Református Általános Iskola nyertes tanulói számára történt díjátadás ünnepség alkalmából
Gárdonyi Géza: A láthatatlan ember című művéből készült kiemelkedő dolgozatok helyezettjei részére*

Ha valaki gyermekkorában kapna egy üres könyvszekrényt, érdekes lenne följegyezni, hogy idős-koráig hányszor és hogyan változik benne a könyvtár tartalma.

Alighanem az ember értelmi és lelki fejlődésének lépcsőfokait látnánk benne. A lépcsőzet – a tan- és szakkönyveket nem jegyezve – úgy hiszem a következő kilenc fokozatot mutatná:

Első: Benedek Elek népmeséi, Grimm mesék, Szepes Mária: Pöttyös Panni, valamint a képeskönyvek. Minden, ami tanulságos és csodálatos egy gyermek számára, s melyben a jó mindig legyőzi a rosszat.

Második: A legendás hősről szóló könyvek következnek. Ki ne olvasta volna Karl May: Winnetou történetét az utolsó apacs indiánról, a Bórharisnyát, vagy Mauglit, de Fazekas Mihály: Lúdas Matyi, és Pinocchio is belefér ebbe az időszakba.

Harmadik: Amikor a kalandos könyvek és a humoreszkek a jellemzők. Verne fantasztikus utazásai; Jókai: Aranyember; Dumas: Monte Cristo grófja, A három testőr; Mark Twain: Koldus és királyfi; leányoknál Erich Kastner: A két Lotti; Az Indul a bakterház népies humorán mennyit derültünk otthon, a közös esti felolvasásnál. És Defoe: Robinson-ját hányszor előkaptam, ha a másnapi iskolai felkészülés közben megfáradtam, ez mindig pihentetett. Ebben az időszakban az én korosztályom szinte „falta” a könyveket, s időnként korpa is keveredett az olvasmányainkba. Éppúgy belefért a Pillangó regénye és Rejtő Jenő olcsó könyvei is. Ilyenkor keressük önmagunkat a papíros lapjain, s ez a tapasztalás, a világra való rácsodálkozás ideje, mely a még alapjában mindig gyermeki lényünkéből fakad.

Negyedik: Az érzelmes és romantikus könyvek világa felé fordulás ideje ez. Jókai marad, – A kőszívű ember fiai felejthetetlen olvasmány, – s a leányoknál feltétlenül előkerül Charlotte Brontë: A

lowoodi árva, s a testvére műve: Az üvöltő szelek; Gergely Márta és Szabó Magda un. pöttyös, serdülő leányoknak ideális könyvei. Viktor Hugo: A nyomorultak, és néhány gyöngyszem a magyar irodalomból: szeretett író, Gárdonyi Gézától: Az egri csillagok és a ma is megunhatatlan kedvenc: A láthatatlan ember. Ez utóbbit, csak remélni tudom, hogy Ti is elolvastátok, mert az Interneten Attiláról összegyűjtött, Őt ellentmondásosan jellemző írások nem helyettesíthetik a papíros hangtalan beszédét, könnyét, mosolyát, szíve dobbanását.

Ötödik: Majd elkezdnek sorakozni a polcokon Petőfi Sándor összes versei, Arany János versei és balladái; Katona József: Bánk-Bán; Madách Imre: Az ember tragédiája; Ady Endre, valamint Shakespeare: Rómeó és Júlia legendás szerelmi története. Közben a naturalista írók: Zolától Gorkijig, s Dosztojevszkij is előkerül.

Hatodik: Ki ne fordult volna érdeklődéssel életének egy fejlődési szakaszán: a fantasztikus irodalom felé, melyben a magyar szerzők kiemelkedők és manapság mostohán kezelik őket kiadóink: mint Botond – Bolics György: Vénusz trilógiája; Zsoldos Péter: A feladat, s persze a közismert Asimov: Alapítvány folytatásos művei is érdekes olvasmányok. Számomra ezen időszak egyik legnagyobb könyvélménye: Mika Valtari: Színuhe című irodalmi műve, mely az ókori Egyiptomba vezet vissza, csodálatos történetén keresztül. Itt említendő a népszerű Várkonyi Nándor: Szíriat oszlopai tetralógia és Csicsáky Jenő: MU, az emberiség szülőházaja című műve is.

Hetedik: Ide sorolom a vallásalapítók megismerését, kikre jellemző a tiszta lelkület, s a kimagasló szellemiség, akiket vagy az ég küldött közenk, vagy maguk vállalkoztak szeretetből arra, hogy testet öltsenek. De ekkor került a polcomra Shakespeare: Hamlet; Dante; a teológiai és oknyomozó történelmi olvasmányok; a csodálatos

magyar eredetmondák, s az okkultizmus is.

Nyolcadik: Majd általában életünk delén jön egy alkotás, mely ugyan még nem a „könyvek könyve”, de olyan könyv, melyben a szellem lakozik, s fölnyitásakor az írásmű szelleme megjelenik: hozza a világosságot, visz benne ereje szerint a távoli magyar múltba, és közben hord nekünk aranyánál is értékesebb kincseket: vajúdással, de fellelhetjük magyar önazonosságunkat, s előbb némi kéttellyel, majd az igazságkeresés erős vágyával telik meg szellemünk, s önálló gondolkodásra serkent! Számomra ezt jelentette: prof. Badiny Jós Ferenc: Igaz történelmünk vezérfonala Árpádig című műve, a nemrég eltávozott Feri bácsink, kit kívánom, hogy a Jó Isten poraiba is áldjon meg! E műtől kezdve Feri bácsi minden könyvét elolvastam, s a könyves polcomon a belső megvilágosodás felé vezető, igazságot kutató lényemnek fontos könyvek kezdtek el sokasodni. Jézus Urunk mondta: Az igazság szabaddá tesz benneteket! és azt is mondta: Keressétek a régi írásokat! Ez időtájt a világszemléletem is megváltozott, módszeresen keresem antikváriumokban a magyar történelem még fellelhető Krónikáit, s a mai kor által elfeledett, vagy nem eléggé méltányolt nagyjaink ritkaságnak számító műveit.

Eközben szerencsémre visszataláltam Dr. Gyárfás Ágneshez, Elnök Asszonyhoz, – akivel évekkal ez előtt rövid ideig kapcsolatba kerültem – s rajta keresztül eljutottam a Miskolci Bölcsész Egyesület, Nagy Lajos Király Magánegyeteméig, mely kivételes lelki és szellemiségű tanműhely, ahol Ágika lényéből fakadóan körbefogja fénykörével az iskola falait, benne tanuló diákokat, s szétáradó fénye e körbe vonzza a belső megvilágosodásra kész magyar lelkeket. Rendkívül erős kohéziós ereje tartja össze a kimagasló tudást felhalmozott professzor urak és hölgyek tiszteletreméltó legjobbait. Közben befogadnak ilyen hozzám hasonló lelkes érdeklődőket is, és nagy türelemmel hallgatják meg bizonytalan, megerősítésre, vagy éppen kijavításra váró gondolataimat is. E körön belül már a többnyire személyesen is megismert tudós könyvről műveihez könnyen hozzájuthattam, s tanulmányozhattam: így pl. Pap Gábor és Bakay Kornél professzorok, Dr. Gyárfás Ágnes legújabb műveit, vagy éppen lehetőségem volt hallgatni Rostás László lebilincselően érdekes

eszmefuttatásait, óriási tudásának morzsáit szedve. Kívánom számotokra is, hogy – ha kerestek – megtaláljátok a magatok fénykörét.

Kilenc: Végül az első könyv: a Biblia. S mikor a Bibliáról beszélek, akkor én elsősorban az Újtestamentumra gondolok, melyben Jézus, a Fény Fia tanításainak világossága kiolthatatlan, mint a csillagtűz, az általa alapított vallás: az érdek nélküli szeretet vallása! E könyvet akkor vegyétek keztekbe, amikor készen álltok rá, nyitott szívvel és bölcsülni vágyó elmével! A második könyv máris biblia magyarázat legyen, melyet megkaphattok vallási közösségek lelkészétől is, s ha még mindig marad kérdéseitek, ne csodálkozzatok, mert az Újtestamentum egy életre szóló olvasmány, mely segít azt a belső keskeny utat kijelölni, melyen ki ki bátran haladhat előre, az Isteni Igazság tudatában. Keress és találsz! Tárd fel, mit feltártál, mert mit átadtál másoknak is, az soha el nem vész! Sose gondoljátok, hogy amit könyvre kiadtok, az kidobott pénz, s különösen igaz ez a magvetőnek bizonyulókra.

Végül az általatok megírt kiemelkedő dolgozatok központi alakjáról, Atilla hun királyról szeretnék néhány szót ejteni.

Úgy gondolom, hogy Atilla történelmi szerepének, eredetének, s a magyar néphez fűződő kapcsolatának valós felismerése és megítélése az emberiség számára ma életszükséglet, mert a lényére jellemző felemelő erőre nagy szüksége van a ma emberének, hogy visszanyerje eredeti – még romlatlan – lelki és szellemi épségét, és segítségével az európai népek is rájöhetnek arra, hogy múltunkban több a közös vonás, s talán akkor ráébredünk arra is, hogy ezen felemelő erő segítségével ki tudunk lépni a több évszázad óta hatalmi koncon marakodó, történelmi lehúzó erők ördögi köréből. Mivel az Ő üzenete ma fontosabb, mint valaha, ezért logikus, hogy támadják ma is, mert a hatalom, most tobzódik! Így ma még nagyobb szükség volna egy Atillára! Ezért örültem annak, hogy néhány történelmi forrás esetében – gondolok itt például Thompsonra – közületek többen is keltelkedtetek annak tisztaságában és valóságában.

S hogy Atillának mi köze van hozzánk, magyarokhoz? Nos, ebben nem én vagyok jogosult szólni, s csak annyit mondhatok, hogy a hunok vére ma is mindnyájunkban itt csörgedezik pl. az Ár-

pádékat a Kárpát-medencében fogadó avarok által, akik szintén hunok voltak és a honfoglaló magyarokkal megértették egymás nyelvét. Érdekes még arra is gondolni, hogy időszámításunk előtt kb. háromezer éve élt görögök magyar népünket szkítának nevezték, s a kínaiak pedig hunnak. De mindig csak a magyar nép óriási területen élő törzsi leágazásairól van szó!

A díjak átadása előtt szeretnék gratulálni minden nyertes diáknak Atilla nagy királyunkról készített oknyomozó munkájához, s szeretném megköszönni Igazgató úrnak és Elnök Asszonynak a támogató segítségét.

2008.03.03.

Rónai Lászlóné

SZEGEDI KARÁCSONY

Van-e igazi karácsonyunk?

Most nem a külsőségek szerinti, ajándékok utáni futkosásból, faállításból, perlekedésekből, családlátogatásokból álló programokra gondolok. Nem az a mérték, hogy ki mennyit ad. A vásárlási görcs, a félrevezető reklámok, a magányosok és betegek szomorúsága helyett fontosabb a belső öröm, Jézus születésének felidézése, az önzetlen szeretet megélése.

A szeretet egyébként különleges dolog: ha adsz belőle, neked nem marad kevesebb... Az Ószövetség idejének rablóihoz, gonosztevőihöz, gyilkosaihoz más isteni és emberi hozzáállás szükséges, mint Jézus tanításai szerint élő, önzetlenül segítő, szeretet-központú embereihez.

Megértettük azt is, hogy a **regölés** célja a tunyaság felszámolása.

A fény „születése” (a legsötétebb időszak után a világosság térnyerése következik) mindig reménnyel tölti el az embereket. A fenyő – a fény fája – felállítása nem véletlenül tartozik a karácsonyi hagyományrendhez – még akkor is, ha a karácsonyfa állítása csak a 17. századtól szokás. Rajta a dió, az alma, a csillag, a fényes kigyótekergetésű díszek – a napkeleti bölcsek ajándékai. A díszek a gyertyákat – a csillagokat – jelenítik meg, hiszen gyújtatlan gyulladnak, oltatlan oltódnak... Horus, Zarathustra, Mithras, Dionysos és Jézus – sőt Krishna is – mindnyájan szüztől születtek, (3 nap után) feltámadtak, jövetelüket keleti csillag jelezte. Többüket is keresztrefeszítették, 3 király látogatta meg őket. Lehet, hogy azonos csillagászati okok rejlenek mindegyik említett valásalapító sorsa, tanai mögött?

A Dél keresztje (a Szűz csillagképtől északra) – vagy a **Nyilas** keresztet formáló, Skorpióhoz közeli része – a Nap mögött = „keresztrefeszítés”, az

Orion övecsillagai = „háromkirályok”, a **Sirius** (Egyiptomban Isis csillaga) = „Szűzanya” stb.

A szegedi **Független Városi Szövetség – Magyar Egyesület** karácsonyi megemlékezésén Bánki Károly zenekara, a Borostyán (nevének részei a bor és az ostya) különleges zenés vallási műsort adott. Látszólag minden a katolikus hagyományok szerint történt – azonban az összekötő szöveg és a magyarázatok kapcsán sok érdekesség is elhangzott Jézussal és az ősvallással kapcsolatban. Jézus arámi nyelven beszélt, a kufárokat kizavarta a zsinagógából. Szokásai, a rómaiak és a zsidók hozzáállása, temetésének mozzanatai pedig azt sejtetik, hogy a zsidó hitet családja csak felvette (azaz prozelita volt). A Jahve-hívók keresztrefeszítését a zsidó hagyomány tiltja. Szent László hermájának vonásai Jézusra és a pártus királyokra emlékeztetnek – lehet, hogy erős szellemi kapcsolat fűzi egymáshoz Jézust és Árpád-házi (Attila-utód) királyainkat?

A „*Jézus ágán nincsen paplan...*” kezdősorú ének tükröként tartja elénk a valóságot: közép-európaiként még most is sokkal kényelmesebben és magasabb életszínvonalon élünk, mint annak idején Jézus (vagy ma Afrika és India szegényei). A következő énekből pedig megismertük a mai kor szomorú valóságát:

„Ha még egyszer rávennéd az embert a szeretetre, Börtönbe hurcolnának megint, ha nem is keresztrefeszítetted...”

Tehát Jézust elfognák megint az első szónál... A ráaggatott „koldusok királya” cím csak későbbi,

rosszindulatú megjelölés. Jézus vagyonának felosztása minden bizonnyal azért volt fontos az örök számára, mert nem egy szegény csavargóról volt szó, hanem egy gazdag keleti hercegről.

„Nagy Isten, bocsásd meg nekem, hogy kétkedtem.” – vallotta meg Kepler, miután ellenőrző számításai megerősítették a Jupiter és a Szaturnusz együttállását Jézus születésekor (jelenlegi ismereteink szerint Kr. e. 7-ben). A mágusok útja Betlehembe 6-8 hétig tartott. Őket vezette útjukon

a „fényes csillag”. Egyes vélemények szerint a „12. bolygó”, a Nibiru is megjelent az égen. A mezopotámiai hagyomány szerint újbóli megérkezése jólétet és nyugalmat hoz – sajnos erre még sokáig kell várni, mert csak 3600 évente jut a Naprendszer belsejébe...

Ha Jézus emléke megmarad, népe magára talál. Rajtunk múlik, felismerjük-e a lehetőséget.

Záhonyi András

A magyar múlt KISKUNDOROZSMÁN

A Turul Szövetség 2007. december 15-én szervezte meg nemzeti művelődésünk, örökszép anyanyelvünk és szépirodalmunk emléknapiját. Fodor Antal házigazda meghívására több mint 40-en látogattak el a Kiskundorozsmai Művelődési Házba. Sok érdekességet tudtunk meg magyar múltunk kevésbé ismert dicsőséges eseményeiről.

Marton Veronika Nimródról, ősapánkról tartott képanyaggal is szemléltetett előadást. Noé (előképe a sumérok Ziudszudrája, az akkádok Umnapistije¹) utódai közül Jáfet a pozitív (ő az európai népek ősapja).

Amikor Noé elátkozta Káint, Nimród (aki az égi koronát kapta, s a sumérok Ninurta-Ningirszu néven említik) még nem élt. Így az átok rá nem érvényes – még kevésbé Kánaánra, utódjára. Talán az ugyanilyen nevű termékeny Szentföld elfoglalásához szükséges ideológia miatt ruházták fel negatív tulajdonságokkal? – vetette fel az előadó. Véleménye szerint az 1000 körüli erőszakos térítés (az egyes vélemények szerint maniheista hívők áttérítése római katolikussá) feltétel nélküli elfogadásának következménye pl. Trianon, az EU-ban

is érvényben lévő (a felvidéki magyarokat kollektív bűnösnek bélyegző) Benes-dekrétumok és az 1989 utáni – idegen tőkét kiszolgáló – rablóprivatizáció.

Dani D. Pál, a Londonból Hódmezővásárhelyre visszataláló történész honviszafoglaló őseink elhallgatott hadi győzelmeiről beszélt. A 88 csatából 70-et győztesen vívtunk meg – a történelemkönyvek mégis 2 vesztesről emlékeznek meg bővebben: a merseburgiról és az augsburgiról. Kevesen tudják azt is, hogy az egyik vereség oka árulás volt.

A 907-es pozsonyi diadalról (melynek során Árpád a magyarság megsemmisítésére készülő háromszoros nyugati túlerőt zseniális taktikával győzte le három csatában) is csak kevesen hallottak – pedig idén volt a csata 1100. évfordulója. Az elhangzottak történetírásunk és történelem-tan-könyveink hiányosságaira hívják fel a figyelmet: a nemzeti öntudat ápolására és dicső múltunk megismertetésére nagyobb hangsúlyt kellene fordítani. 1989-ben erre fölcsillant a remény, sajnos azonban a történettudományban is elmaradt a „rendszerváltás”. A Honfoglalással kapcsolatban elmondta, hogy őseink nem legelőikről elzavart, a besenyők elől menekülő pásztorok. Ezt igazolják a sírjaikból előkerült díszes fegyverek, tarsolylemezek, lószerszámok. (A kalandozások tervezett hadjáratok voltak, melyek célja az avar kincsek visszaszerzése mellett a germánok birodalomegyesítő törekvéseinek megakadályozása volt.)

¹ Utnapisti = „megtalálta a lélegzetet” (a mitológiai Lexikon szerint) – azonban hitelesebb fordításnak tűnik az „élet napja, ideje, vihara / Napja” fordítás.

Másik névváltozata: Umnapisti = „az élet anyja / napja”.

Az arab hagyomány szerint Ábrahám bedobta a kemencébe Nimródot (mivel nem egy időben éltek, feltételezhető, hogy egy későbbi, ugyancsak Nimródnak nevezett személyről lehet csak szó – talán ennek következményeként „lett” egyszerű pásztorból – vadásszá, gonosz toronyépítővé.)

Tompó László irodalomtörténészről a pálosok történetéről, lelkiségéről hallhattunk. Az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend névadója Remete Szent Pál (s nem Pál apostol). Arany János a vallásra mint nemzetünk megmentő erejére tekintett. Ebben fontos szerepet töltenek be a pálosok. Alapítójukról, Özsébről Árva Vince atya éppen mostanában állít össze dokumentációt, mellyel célja a remetéket szerzetesrendbe tömörítő egyházatya szentté avatásának kieszközölése Rómától.

A pálosok „titkai” (forró istenszeretet, művészet – és tudománytisztelet, hazaszeretet) közül a legutolsó váltott ki leginkább ellenérzést vatikáni és kozmopolita körökben. Aquinói Szent Tamás közbenjárására kapták meg a renddé váláshoz az engedélyt a 13. században. 1786-ban II. József osztotta fel a pálosokat (vagyonukat is elkobozta). 1901-ben kapták vissza pilisszentkereszti kolostorukat, s csak 1989-ben a Gellért-hegyi sziklakápolnát.

Híres költőink remekműveiből **Erdei József** debreceni előadóművész idézett. A cím (Romlottságban) és a magyarságtudat megszólaltatott versei (Arany Hídavatása, Ady magyar ugara, a Vörösmarty által is megfogalmazott pestisjárvány) eleinte pesszimizmust sugároztak. Siklósi András költő felhívása már pozitívabban fogalmazta meg feladatunkat:

„A Tejútra fölfeszítve is az Életről daloljunk!”

A versek hallgatása közben aztán egyre inkább optimistábbakká válhattunk. Ezt segítette Dsida Jenő Psalmus Hungaricus, Wass Albert elhű üzenete barátainak („ha fordul a kocka, akkor is a barátom maradsz”), majd Kölcsey biztatása („Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!”).

S elhangzott a végső tanulság is: a „harmadik út”, Németh László Kertmagyarországa elvezethet népünk és országunk újbóli felemelkedéséhez. Karácsonyra ennél szebb ajándékot el sem képzelhattünk.

Záhonyi András

HOLTTEMBER

*A csíkszeredai Hargita néptáncegyüttes
a budapesti Hagyományok Házában*

Mezőség szórvány magyarságának kultúrája méltatlanul szorult háttérbe a múlt században. Jó hír, hogy néhány éve a Vicei Hagyaték Találkozó méltó emléknapot állít kultúrhagyományunk egyik legősibb rétegének. A csíkszeredai Hargita együttes és vezetői évek óta részt vállalnak a néptáncünnep szervezésében. Ezek után nem meglepő, hogy idén a Hargita műsorában a Mezőség kapott kiemelt helyet.

*A májusi magyarországi turnén a táncmozgalom kezdetén alakult Jánosi Együttes kíséerte a csiki táncosokat. Zenéjük a **Holttenger** 1983-as ősbemutatóját, az Egyetemi Színpad egykori légkörét idézte fel. Akkor az erdélyi falurombolási program fenyegetett – most a teljes beolvadás ellen harcolnak a szórványban élő mezősségi magyarok.*

Az embereknek a címről elsősre a palesztinai Holttenger jut az eszébe. A Balaton-méretű „tenger” feneké 800 méterre fekszik a tenger vízszintje alatt, vize erősen sós, ezért élőlény nem található benne. A 24%-os sótartalom miatt az úszni nem tudóknak nem kell félniük, hogy elsüllyednek benne – a pikkelysömörben szenvedők bőrtüneteit pedig erősen enyhíti.

A háttérben vetített remek fényképfelvételek azonban már az első másodpercben jelzik, hogy most egy másik „holt tengerről” van szó. Mezőség – a hajdani Csiglemező – ugyan 5-600 méterrel fekszik a tengerszintje felett, de ugyancsak gazdag sós tavakban (lásd az egykori széki sóbányákat, ma is meglévő sósvizes mélyedéseket). „Holt” nevét azonban nem élhetetlen vizéről, hanem elzárt-ságáról kapta. Makkai Sándor református püspök

és író nevezte el Holttengernek. Falvai sűrűn lakottak, s még ma is őrzik a legarchaikusabb népi magyar műveltséget. Az idős asszonyok balladákban eléneklik sorsukat, bánatukat – meghallgatva azokat részletes önéletrajzokkal és kor képpel ismerkedhetünk meg¹.

Most, 2008-ban is erre a páratlan kincsre szeretné felhívni a figyelmet a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes legújabb műsora, melyhez a muzsikát a Székely Leventével, Fekete Antallal és Zimber Ferencsel kiegészült Jánosi-zenekar (Tintér Gabriella, Túri András, Kozma Gyula, Szűcs Miklós) szolgáltatja. A táncokat színpadra vitte András Mihály, Antal Zsolt, Ábrahám Róbert és Gábos Endre).

A műsorban egymás után csendülnek fel a népzene- és néptáncgyűjtők által jól ismert falvak zenei motívumai. Szépkenyerűszentmárton, Ördögösfűzes, Bethlen, Szék, Vajdakamarás, Bonchida, Válaszút, Magyarszovát mellett megszólalnak a már Maros-menti elemeket is tartalmazó Nagysajó dallamai is. Az előadás megalkotói a néptánc, a népzene, az irodalom és a fotóművészet eszközeivel egyszerre több oldalról is igyekeznek képet adni Mezőségről, erről az utóbbi időkben méltatlanul elhanyagolt tájegységről².

¹ Rövid történelmi kitekintés

1859-ben Moldova és Havasalföld Egyesült Fejedelemségek néven egyesült, majd 1861-ben felvette a Románia nevet. A magyarországi kommunisták őszirózsás forradalmának egyik negatív eredménye, hogy 1918. december 1-én a Gyulafehérvári Gyűlésen a nemrég állammá szerveződött románság egyoldalúan kijelentette Erdély Romániához csatolását.

S a szomorú vég: 1919 augusztus 3-án a román csapatok – minden nemzetközi szerződést megszegve – megszállták a fegyveres védelem nélkül maradt Budapestet. Az amerikai Bandholtz tábornoknak köszönhetjük, hogy a Nemzeti Múzeum kincseit nem szállították el azonnal Bukarestbe.

Kevesen emlékeznek rá: az Erdély területi és gazdasági autonómiájáért küzdő erők ma részben azokért a jogokért harcolnak, amelyek az 1953-ban létrehozott Magyar Autonóm Tartományt megillették, mely sajnos csak rövid ideig maradhatott fent.

² Az előadásban elhangzott, hogy számos erdélyi falu és város magyar keresztnévről kapta a nevét: Alsószentmihály, Ádámos, Árpád, Balászfalva, Bélafalva, Csikpálfalva, Csíkszentsimon, Csíkszentmárton, Csíkszentmiklós, Csomakőrös, Érmihályfalva, Gyergyószentmiklós, Lőrincréve, Nagyszentmiklós, Pálpataka, Székelyszenterzsébet, Szentbenedek, Vajdaszentivány.

Az *Erdélyi fejedelem táncát* ugyan korabeli polgári viseletben járták el a hargitások – lépéseiben azonban a mezőségi néptánc motívumkészletét ismerhették fel.

Üde mezőségi színfolt a ma is magyar többségű, egykor városi rangot szerzett *Szék*. Az elzárt falu viseletét – hála az árusítással foglalkozó csipkeszegi, felszegi és forrószegi asszonyoknak – a budapesti népművészeti vásárokon még „élőben” figyelhetjük meg. Szék népzeneje és tánca ihlette a táncházmozgalmat is. Martin György, Timár Sándoré, Halmos Béláé, Sebő Ferencé és társaiké – köztük a Jánosi Együttes egykori tagjaié – az érdem, hogy ország- és világszerte elindult a revival, az ősi, improvizatív jellegű paraszti kultúra újjászületése. A „De szépen szól a cimbalom...” és a „Búza közé szállt a dalos pacsirta...” csodálatos dallamai ezért válhattak a városokban is közismertté.

Örömünkre szolgált, hogy Timár Sándort, az Állami Népi Együttes egykori koreográfusát, és Halmos Bélát – aki a széki népzenei gyűjtésekből írta meg kandidátusi értekezését – az előadáson a nézők között személyesen is üdvözölhettük!

A történelemkönyvekben ritkán említett „széki holocausta”, a Birtalan-napkor elhurcolt 600 emberre a Hargita táncosai a széki táncrend autentikus eltáncolásával emlékeztettek. Minden évben augusztus 24-én a székiek templomukban emlékeznek meg a tatárok pusztításairól.

Válaszút. A község zenéje és tánca több közös elemet is tartalmaz a szomszédos Bonchidáéval – közülük most a ritka és sűrű magyart láthattuk. Válaszút a népszerű mezőségi tánc táborok színhelye is. Itt született Kallós Zoltán, aki a rendszerváltás után visszakapta birtokait, majd rengeteg pályázás és munka révén kialakította a hagyományőrzés, az ifjúsági és felnőtt néptánc-táborok ideális színhelyét, ahol András Mihály, a Hargita Együttes vezetője másfél évtizede állandó és elismert oktató. Sőt a főút mellett még egy néprajzi múzeumot is berendezett, melyhez saját gyűjteményét használta fel.

Az előadásban részletek hangzanak el a falu születte, Wass Albert írásaiból. Keresztes Szabolcs

ESEMÉNYEK

felolvasásai sok érdekes, az iskolákban nem tanított történelmi mozzanatra hívják fel a figyelmet. Pl. az olcsó, engedelmes és szapora román munkaerő „behívása” egykori magyar nagybirtokosaink szűklátókörűségéről, anyagiasságáról árulkodik. Igaz, többük neve jelzi: idegen segítséggel jutottak földbirtokhoz Erdélyben. Így önző magyar főnemes-társaikkal együtt nemigen aggasztotta őket, hogy a nemzetiségi arányok a betelepítés következtében hosszú távon megváltoznak. (Minket, magyarokat kevéssé vigasztal, hogy ugyanezt éltek meg a németek, a franciák, a szerbek sokgyerekes török, algériai, albán kisebbségeiknek köszönhetően.) Sok székely pedig a fenyegetések (lásd Madéfalva), a román fejedelemségek kötetlenebb, szabadabb rendje miatt hagyta el kelet felé szülőföldjét, s lett később Bukarest „az egyik legnagyobb lélekszámú magyar város” Romániában.

Bonchidát vegyesen lakják magyarok, románok és cigányok. Az invertita (forgató) táncot ma a románok járók – a dallamok meglévő magyar szövegéből azonban „kiérezhettük”, hogy egykoron az aszimmetrikus dallamvezetés őseinknél is megvolt. A virtuózan előadott verbunk és sűrű csárdás is méltán vívta ki a nézők elismerését.

Magyarszovát vidámabb, játékosabb táncai már több polgári határról árulkodnak. A fülbemászó dallamok hallatán – közben az „Ez a kislány alig tizenhat éves...” szerelmes szavait énekelve – nekünk, nézőknek is kedvünk támadt beállni a csárdásba, a szászkába, a négyesbe.

Most erre nem kerülhetett sor. Pedig régebben Hargita táncosai még a budapesti előadásaik után is megtáncoltatták a nézőket. A Magyar Kultúra Alapítvány budai, Szentháromság téri székházában többször is lehetőség nyílt rá, hogy a vendégek az autentikus néptánc lépéseit a gyakorlatban elleshessék.

A néző a Hargita Együttes eddig megszokott színpadi táncszerkesztési, koreografálási eszközei helyett most egy visszafogottabb bemutatást láthatott, ahol mégis sikerült a táncok nemes szépségét természetes módon színre vinni. Inkább nevezhetnénk ismeretterjesztő műsornak, ahol a különböző műfajok (tánc, zene, ének, próza és fotó) egymást

kiegészítve, „udvarias” együttműködéssel segítettek Mezőség bemutatását.

Az érzelmileg is magával ragadó előadás után méltán csattant fel a vastaps. A műsor utáni három ráadás is bizonyította, hogy a nagyvárosi közönség is megérti a Székely Népi Együttes gondolkodásmódját, ha azt közérthetően, esztétikusan és szerényen nyújtják át neki. Úgy, ahogy ezen az estén a csíkszeredai hargitások tették.

Záhonyi András

Fotók: Csíki Zsolt